

Participation for Community Tourism Development: A Case Study of Puyu Subdistrict, Muang District, Satun Province

Prachuab Tongsri^{1*} and MiskinPunyang²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University

²Ban Pa Ra Mai Wittaya School

*Corresponding Author, E-mail: prachuab.t@psu.ac.th

107

ปีที่ 27
ฉบับที่ 2
พ.ศ.
-
ศ.ศ.
2564

Abstract

The objectives of this research were to study the condition of community participation in tourism development in Pu Yu Subdistrict, Muang District, Satun Province, and to propose guidelines for community participation in tourism development. In-depth interviews and group discussions were conducted to obtain data from a sample of 59 participants using qualitative research methods. The study reveals two main findings. First, community participation in tourism development in Pu Yu Subdistrict, Muang District, Satun Province could be classified into four forms; 1) participation in decision making; 2) participation in

practice; 3) participation in benefits, and 4) participation in assessment. Second, there was found to be four guidelines for community participation in tourism development in this particular area; 1) to meet up in order to discuss community tourism development; 2) to involve everyone in sharing opinions and decision-making to discover directions for community tourism development; 3) to place value on natural resources and sustainable tourism development; 4) to impose common rules for people in the community and to fairly share benefits, and 5) to raise awareness of conservation of natural resources and culture to villagers and visitors.

Keywords: Community Tourism Development, Participation, Puyu Subdistrict, Satun Province

การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาดำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ประจวบ ทองศรี^{1*} และ มีสกิน ปูนยัง²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โรงเรียนบ้านป่าละเมาะ

*Corresponding Author, E-mail: prachuab.t@psu.ac.th

109

ปีที่ 27
ฉบับที่ 2
พ.ศ.
-
ส.ศ.
2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล และเพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การวิจัยเชิงคุณภาพนี้รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 59 คน

ผลวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 1.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 1.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล คือ 2.1) การประชุมร่วมกันเพื่อหารือในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชน 2.2) การหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและการตัดสินใจ

ร่วมกัน 2.3) การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่และสภาพแวดล้อมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2.4) การสร้างกติการ่วมของคนในชุมชนและมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 2.5) การสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลปู้ยู่ จังหวัดสตูล

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ และก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่เดินทาง การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งความเจริญของการท่องเที่ยวก็มีส่วนสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยวและการเดินทางเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ควบคู่กันมาโดยตลอด ธุรกิจคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาไปด้วย นอกจากนี้ ยังมีธุรกิจอื่น ๆ ที่มาสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และธุรกิจนันทนาการ เป็นต้น และการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ประเทศปีละนับแสนล้านบาท (Department of Tourism, 2016) แต่ปัญหาที่พบในประเทศไทยคือ การใช้ทรัพยากรที่ฟุ่มเฟือย ขาดการดูแลรักษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งตกอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม และไม่สามารถสร้างความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับความความนิยม แม้จะมีความสวยงามทางธรรมชาติจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่า แม้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และรายได้จากภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ผลกระทบจากภาคอุตสาหกรรมที่ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง กลับส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นเดียวกัน

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศแรกในภูมิภาคที่ได้รับเริ่มโครงการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการและในฐานะสมาชิกของกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยจึงสามารถเสนอบริการที่รวมแหล่งท่องเที่ยวของสมาชิกในกลุ่ม หรือมีการร่วมกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันเมื่อเกิดกระแสตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบกับปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ ทำความเข้าใจวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางเพิ่มมากขึ้น โดยมีความประสงค์ที่จะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนท้องถิ่นหรือมีความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษามากกว่าอดีต โดยรัฐบาลมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและบริการไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งของรัฐและเอกชน 3) พัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว 4) พัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยสนับสนุนภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการตลาด และกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ และ 5) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวของไทยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามา การสร้างเสถียรภาพเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ไปในระดับเศรษฐกิจรากหญ้า เพื่อเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาสังคม การสร้างโอกาส การจ้างงาน การเพิ่มมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทย การสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งความภาคภูมิใจในมรดกไทย ทั้งทางด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติต่อไป (Office of the National Economic and Social Development Council , 2007 as cited in Anantaprapha, 2008) ทั้งนี้ บทบาทชุมชนในการเข้ามาพัฒนาท่องเที่ยว หรือที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ในทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นเครือข่ายมากขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบการพัฒนาโดยชุมชนถูกคาดหวังเป็นวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่งด้วย

เกาะปูกูเป็นชื่อของตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่ตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของประเทศไทยติดกับทะเลอันดามัน ประกอบด้วย 5 เกาะ มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ 2 เกาะ คือ เกาะปูกู ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่ที่ 2 บ้านตันหยงกาโบย และหมู่ที่ 3 บ้านปูกู และเกาะยาว ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่ที่ 1 ส่วนอีก 3 เกาะที่ไม่มีการตั้งถิ่นฐาน คือ เกาะขมิ้น เกาะการาบ และเกาะปรีสมานา ตำบลปูกูเป็นตำบลชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับรัฐเปอร์ลิส และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับตัวเมืองสามารถเดินทางมาเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยนักท่องเที่ยว นักเดินทางจะได้มีตัวเลือกมากขึ้น ทั้งการมาพักผ่อน ประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ และยังเป็นแหล่งส่งเสริมให้ชาวบ้านบนเกาะปูกูได้มีงานทำ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหลากหลายรูปแบบ ทั้งวิถีชีวิตชาวบ้าน การช่วยชาวบ้านได้มีอาชีพมีงานทำ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะมีเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสตูล เช่น เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา ทำให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกมากขึ้นเมื่อได้มาเยือนจังหวัดสตูล ที่จะมาสัมผัสเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวประมง และได้เรียนรู้วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมที่น่าสนใจบนเกาะปูกู นอกจากนี้ ยังมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความเป็นธรรมชาติอย่างมาก เช่น ถ้ำลอด ที่ชาวบ้านได้ช่วยกันส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถพายเรือคายัคชมถ้ำลอด ที่ตั้งอยู่ในป่าชายเลน เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีภูมิทัศน์ผาสูงชัน แห่งหินรูปร่างที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และป่าชายเลนที่ยังอุดมสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวตำบลลพบุรีมีลักษณะการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวดังกล่าวอยู่ในสภาพที่เสื่อมลง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เนื่องจากชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในการคิด การวางแผน การแสดงความคิดเห็น และการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลลพบุรีไม่เกิดความยั่งยืน ชุมชนขาดรายได้ ขาดการสร้างงาน สร้างอาชีพ แต่หากว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกด้าน การท่องเที่ยวตำบลลพบุรีจะเป็นท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาขึ้นเพื่อนำผลการศึกษาไปเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

Chanduyakit (2010) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) การมีความผูกพัน (Commitment) ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มต่าง ๆ ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องร่วมกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน

ได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการกับปัญหาของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชน ให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของชุมชนทำให้เกิดความผูกพันต่อภารกิจของคนที่มีส่วนร่วม ต่อองค์กรฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

Utama (2010) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้านของประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรอย่างสมานฉันท์ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

Srirat (2011) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์กร

Tosunand Timothy (2003 as cited in Rojrungsat, 2010) ได้ให้เหตุผลสำคัญ 7 ประการที่ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน มีรูปแบบดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการวางแผนและตั้งกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหลาย ๆ ทาง 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เพิ่มพูนความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้มีแผนการจัดการท่องเที่ยวตัดสินใจและวางแผนง่ายขึ้น 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างทั่วถึง 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้ความต้องการของชุมชนสำเร็จ

ได้ และ 7) การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือความสามารถในลักษณะของการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นร่วมกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดตามและประเมินผล การบำรุงรักษาทรัพยากร หรือการแสดงออกด้วยวิธีอื่น ๆ จะมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา 2) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ เลือกแนวทาง และวางแผนในกิจกรรมพัฒนาของชุมชนเอง 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนกิจกรรมพัฒนา และ 4) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในกิจกรรมพัฒนา

แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวและการพัฒนาท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าการเดินทางไม่ใช่การท่องเที่ยวเสมอไป ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควรจรรู้จักถึงความหมายของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้ ยังได้มีผู้นิยามความหมายไว้อย่างมากมาย เมื่อในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร” ซึ่งสอดคล้องกับองค์การท่องเที่ยวโลก (The United Nation World Tourism Organization: UNWTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว

ดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” (World Tourism Organization, 2013)

Chatchakul (2007) ได้นิยามความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ เป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

Mathieson and Wall (1982) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นการเดินทางไปยังสถานที่อื่นไม่ใช่ที่อยู่อาศัยถาวรและที่ทำงานอันเป็นการชั่วคราว รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของนักท่องเที่ยวที่พักพิงอยู่นอกบ้านตนเอง

Collier and Harraway (1998) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น แหล่งท่องเที่ยวต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ หรือ 3As คือ

1) สิ่งดึงดูด (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ (Sites) และเหตุการณ์ (Events) สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เพียงอย่างเดียว

2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต (Infrastructure) เช่น ระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา รวมถึงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงพยาบาล ฯลฯ ตลอดจนระบบการกำจัดของเสีย ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับแหล่งท่องเที่ยว

3) การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมี

ระบบการขนส่ง (Transportation) ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง (The Way) พาหนะ (The Vehicle) สถานที่ (The Terminal) และผู้ประกอบการ (The Carrier) เป็นต้น

Chuaybumrong (2008) กล่าวว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวควรมีอย่างน้อย 5 ประการ หรือ 5As ดังต่อไปนี้

1) Accessibility หมายถึง การเข้าถึง คือ การเข้าถึงความสามารถในการคมนาคมไปยังสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวได้ดี เช่น มีถนนคอนกรีตและถนนลาดยางอยู่ในสภาพที่ดี เข้าถึงง่าย สะดวกสบาย รวมไปถึงการเดินทางโดยวิธีอื่น ๆ

2) Activity หมายถึง กิจกรรม คือ ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง มีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบ เช่น การเดินป่า การปั่นจักรยาน การศึกษาธรรมชาติ การพายเรือ การถ่ายรูป เป็นต้น

3) Amenity หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก คือ แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอ เช่น ด้านสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน โทรศัพท์ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล รวมถึงที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และจุดบริการนักท่องเที่ยว

4) Attraction หมายถึง สิ่งดึงดูดใจ คือ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) Accommodation หมายถึง ที่พัก คือ ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงต้องมีที่พักไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวหมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชน ตลอดจนการบริการการท่องเที่ยว ได้แก่

การจัดบริการมีคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บริการร้านอาหาร ร้านของที่ระลึกที่เหมาะสม ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวคือ การดำเนินกิจกรรมให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการพัฒนา 1) สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว และ 4) สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวและการพัฒนาท่องเที่ยวที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า การท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นการเดินทางเพื่อต้องการพักผ่อน หรือเพื่อความสนุกสนาน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และศึกษาถึงองค์ประกอบหลักของตลาดการท่องเที่ยว ที่จะต้องพยายามทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อนำแนวคิดนี้มาวิเคราะห์หาการให้ความหมายของการท่องเที่ยว จำแนกตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว ปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยว และวิเคราะห์ถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่าคุณลักษณะใดที่มีลักษณะเด่น และมีส่วนช่วยผลักดันให้ประสบความสำเร็จในการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Mueansang (2014) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา: อุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของการท่องเที่ยว ปัญหาการท่องเที่ยว และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยเลือกสุ่มแบบบังเอิญสำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง มี 4 ด้าน 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ควรแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยวหรือข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ในแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ศาลาพัก ที่จอดรถ และถังขยะให้เพียงพอ 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำป้ายยินดีต้อนรับและป้ายบอกทางตามเส้นทางเชื่อมต่อไปยังอุทยานนกน้ำทะเลน้อย ให้มองเห็นได้ชัดเจนและเพียงพอ 4) ด้านองค์ประกอบที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเรื่องการประชาสัมพันธ์ ควรจัดทำแผ่นพับ ใบปลิวแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ

Wattanawong (2010) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการศึกษา ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวพึงพอใจในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับปานกลาง

Assawamongkolsawang (2009) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสก และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ประการ ได้แก่ 1) ร้านค้า 2) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 3) สุขาหรือห้องน้ำ 4) การคมนาคม 5) สาธารณูปโภคพื้นฐาน

Sangkasem (2009) ได้ทำวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยความร่วมมือของชุมชนของตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่าหิน เพื่อกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยความร่วมมือของชุมชนท่าหิน และเพื่อกำหนดรูปแบบ

การสื่อความหมายในโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยความร่วมมือของชุมชนท่าหิน ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีรูปแบบความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยความร่วมมือของชุมชนของตำบลท่าหิน อำเภอสีทิงพระ จังหวัดสงขลา 3 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ 2) การมีส่วนร่วมโดยชักจูง และ 3) การมีส่วนร่วมโดยการสั่งการ

Yara (2011) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลข้อมูลทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบ้านสวนกง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งบ้านสวนกงจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการใช้เครื่องมือประเภททวน และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ส่วนแนวทางการส่งเสริมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบ้านสวนกงคือ ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Chanon (2008) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางคณที ตำบลราไวย์ ภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางคณที ตำบลราไวย์ภูเก็ต โดยการถ่ายภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน และการใช้แบบสอบถาม การศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกลุ่มส่วนใหญ่ได้รับการชักชวนจากเพื่อนบ้านร้อยละ 49.2 อาศัยในพื้นที่มากกว่า 5 ปี ร้อยละ 86.8 และประชาชนที่เข้ากลุ่มในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และประชาชนที่ไม่สังกัดกลุ่มจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนน้อยเนื่องจากไม่ได้รับประโยชน์ในด้านรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ น่าเชื่อถือ ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด โดยมีรายละเอียดขั้นตอนต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมีจำนวน 59 คนโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Patton, 2002) มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในตำบลปุย ทั้งที่สังกัดในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา ราษฎรชาวบ้าน คนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลปุยอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ชาวบ้าน หมู่ที่ 1, 2 และ 3	จำนวน 30 คน
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปุย (อบต.)	จำนวน 1 คน
3. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปุย	จำนวน 1 คน
4. สมาชิก อบต. ปุย	จำนวน 6 คน
5. เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว อบต.ปุย	จำนวน 1 คน
6. กำนันตำบลปุย	จำนวน 1 คน
7. ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 2 คน
8. ผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน 2 คน
9. ราษฎรชาวบ้าน	จำนวน 1 คน
10. ประธานชมรมเรือโดยสารตำบลปุย	จำนวน 1 คน
11. ประธานกลุ่มแม่บ้านตำบลปุย	จำนวน 1 คน
12. นักท่องเที่ยว	จำนวน 10 คน
13. ผู้ประกอบการ	จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบสภาพการท่องเที่ยวของตำบลปุย ปัญหาการท่องเที่ยวตำบลปุย และแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย ซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ตอนที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิด
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
- 5) ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 6) นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้
- 7) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือหลังทดลองใช้ เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 59 คนโดยสัมภาษณ์ถึงสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุยเป็นอย่างไร ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุยมีอะไรบ้าง และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุยควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 13 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ปลัด อบต.ปุย 2) นายก อบต.ปุย 3) สมาชิก อบต.ปุย 4) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว อบต.ปุย 5) กำนันตำบลปุย 6) ผู้ใหญ่บ้าน 7) ผู้อำนวยการโรงเรียน 8) ปราชญ์ชาวบ้าน 9) ประธานชมรมเรือโดยสารตำบลปุย 10) ประธานกลุ่มแม่บ้านตำบลปุย 11) นักท่องเที่ยว 12) ผู้ประกอบการ และ 13) ชาวบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกและเรียบเรียงข้อมูลในแต่ละช่วงของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จากนั้นทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละครั้งถึงความถูกต้อง ความครบถ้วนและความสอดคล้องกับประเด็นของข้อมูล

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview Research) และการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการ

เขียนรายงาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย ปัญหาและอุปสรรค อันจะนำไปสู่แนวทางในการจัดทำแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุยต่อไป

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่า ที่ตั้งของปุยเป็นตำบลชายแดนมีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย จึงมีการแพร่กระจายของวัฒนธรรมมายังปุย เช่น “ลิละ” ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน อัตลักษณ์ชาวมลายูที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนปุยกับคนมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน จึงมีการแลกเปลี่ยนศิลปะการแสดงระหว่างกัน และจากลักษณะของชุมชนปุยที่เป็นชุมชนชายแดน ในทะเลอันดามันมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน ทรัพยากรสัตว์น้ำ และวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่ายของชุมชนมุสลิมทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเดินทางเข้ามาเพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตชาวปุย การมีส่วนร่วมมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยทั่วไปประกอบด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติ และการควบคุมติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทาง ที่เป็นการปรึกษาหารือร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำและในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด แต่จำนวนประชาชนที่เกี่ยวข้องมาน้อยแล้วแต่ระดับขั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คนท้องถิ่นมีการร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การส่งเสริมท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการพัฒนาบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ให้กับชุมชน รวมทั้งนำคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าสู่ชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงระบบสาธารณสุขและการขนส่ง การมีแหล่งสันทนาการและการกีฬาแห่งใหม่ การมีร้านอาหาร และพื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น รวมถึงการมีตัวเลือกจำนวนมากของสินค้าและอาหารที่มีคุณภาพ คุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีได้รับการทำนุบำรุงขึ้นมาใหม่ การท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการทำนุบำรุง และการส่งต่อประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมทั้งช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การปกป้องมรดกของท้องถิ่น

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การพัฒนาการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบทุกขั้นตอน การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือความสามารถในการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นร่วมกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดตามและประเมินผล การบำรุงรักษาทรัพยากร หรือการแสดงออกด้วยวิธีอื่น ๆ จะมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการท่องเที่ยวส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความภูมิใจของชุมชน การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อรายได้ ชาวบ้านเคยนำคณะครูจากต่างสถานศึกษามาศึกษาท่องเที่ยวบนเกาะปูกูและนำเที่ยวแหล่งต่าง ๆ บนเกาะปูกู รวมไปถึงนำคณะครูศึกษาถึงวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ การท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดความรักความภูมิใจ ไม่ว่าจะเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ดงาม

ของท้องถิ่น จะก่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการมาดำเนินปฏิบัติงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ทรัพยากรของท้องถิ่นคงอยู่อย่างยั่งยืน

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว คนในชุมชนเองต้องรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ที่เป็นจุดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และยังต้องพัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการให้เกิดความประทับใจ การที่คนในชุมชนสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเกาะปูกู เช่น ถ้ำลอด การเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมทั้งอาหารการกินของคนในชุมชน ที่ได้มาจากประมงพื้นบ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อาหารทะเลที่สดใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้วประทับใจ คนในชุมชนก็สามารถรับผลประโยชน์จากรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ถือเป็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและรับผลประโยชน์ร่วมกัน สามารถกระจายรายได้กับคนในชุมชน อีกทั้งยังสร้างอาชีพให้คนในชุมชนมีรายได้พิเศษอีกด้วย กล่าวโดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่ต้น กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนานั้น ๆ ด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมใช้ประโยชน์หรือได้รับประโยชน์ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนและพัฒนาได้ องค์กรของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลตำบลปูกูรวมตัวกันเพื่อประกอบการเรือบริการด้านการนำเที่ยว ซึ่งไม่ได้หวังเพียงผลประโยชน์และผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่เน้นคุณภาพของการบริการ และความประทับใจของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ กิจกรรมที่น่าประทับใจในบรรยากาศการผจญภัยที่แสนโรแมนติกของท้องทะเล ภูเขา และ

ความงดงามของธรรมชาติที่แสนบริสุทธิ์ ป่าชายเลน อาหารทะเลสด ๆ ที่ ถ้ำลอดเกาะปูยู เป็นต้น

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การท่องเที่ยวตำบลปูยูมี ลักษณะการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวดังกล่าวอยู่ใน สภาพที่เสื่อมลง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ยัง ไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เนื่องจากชุมชนไม่มีโอกาสเข้า มามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การแสดงความคิดเห็น และการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ชุมชนได้มีส่วนร่วมเพียงแค่บางส่วนเท่านั้น ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลปูยูไม่เกิดความยั่งยืน และยังส่งผลให้ ชุมชนขาดรายได้ ขาดการสร้างงาน สร้างอาชีพ แต่หากว่าชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกด้านจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยว ตำบลปูยูมีความสมบูรณ์และยั่งยืน กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ กระบวนการหรือวิธีการใน การปรับปรุงหรือทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ มีการ เปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ในทิศทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้น เกิดความสะดวก สบายในการเดินทางมาท่องเที่ยว และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับ นักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย การให้การศึกษาและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ นักท่องเที่ยวและชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวในด้าน ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย และทั่วถึง ทั้งนี้ การท่องเที่ยวบนเกาะปูยูเที่ยวได้ทั้งแบบวันเดียวไป เข้าเย็นกลับ และเที่ยวแบบพักค้างคืน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถพักที่ โฮมสเตย์กับชาวบ้านได้ บนเกาะปูยูยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ หลากหลาย เช่น การเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้าน การเดินศึกษา ธรรมชาติป่าชายเลน หรือตอนเย็น ๆ นั่งชาเล้งไปชมพระอาทิตย์ตก

ที่หาเห็นแดง โดยการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ด้านบวกที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชน ตลอดจนการบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดบริการมัคคุเทศก์ นำชมแหล่งท่องเที่ยว บริการร้านอาหาร ร้านของที่ระลึกที่เหมาะสม

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล พบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถือเป็นการเปลี่ยนฐานแนวคิดการพัฒนาแบบเดิมมาเป็นการพัฒนาแบบใหม่ที่สำคัญกับองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่ โดยประเมินคุณค่าและความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อสภาพแวดล้อม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมหรือความสามารถในการรองรับของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงสองปัจจัยคือ ความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวในการรองรับผลกระทบจากการพัฒนา และการรับรู้หรือความรู้สึกของนักท่องเที่ยวต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่ชุมชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม รวมถึงเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้น ยังทำให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่นและมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวบ้านตำบลปุยมีความสามัคคีรวมกันเป็นหนึ่งเมื่อเรียกประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็จะมาประชุมเพื่อหารือ หรือหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาท่องเที่ยวตำบลปุย เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาที่ดีเกิดขึ้นและรองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างพื้นที่หรือมาจากต่างประเทศเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวของเกาะปุย อีกทั้ง ยังมีชมรมแม่บ้าน จัดบริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยว อาหารของแม่บ้านก็มาจากทรัพยากรทางทะเลของเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจึงมีความประทับใจทางด้านการบริการการท่องเที่ยว และยังมีที่พักบนเกาะปุย ทั้งนี้ คนในชุมชนมีจุดแข็งในการหาแนวทางเพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้เสริมจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติและมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ของเกาะปุย เป็นพื้นที่ที่คนอยากมาสัมผัสถึงธรรมชาติ เช่น เที่ยวถ้ำลอด การพายเรือชมพระอาทิตย์ตก และการศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน ถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีการผสมผสาน การท่องเที่ยวจึงมีความเป็นธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางด้านการพัฒนา และการหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชนตำบลปุยมีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกัน จะเห็นได้ว่าชาวบ้านมีความร่วมมือที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่บนเกาะปุย การมีส่วนร่วมในการทำงานหรือมีส่วนร่วมในการแสดง

ความคิดเห็นซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญมาก ทำให้คุณภาพการมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานพัฒนา การแสดงความคิดเห็นของประชาชนมีมากขึ้นถือเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนหรือทีมงานจะต้องรับฟังการเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจของประชาชนทุก ๆ คนจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความผูกพัน และมีความรู้สึกต่อส่วนรวม จะเกิดความมุ่งมั่น ร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chanduaykit (2010) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง การมีความผูกพัน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มต่าง ๆ ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องร่วมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารการจัดการกับปัญหาของตนเองได้อย่างเต็มที่และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชน ให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของชุมชนทำให้เกิดความผูกพันต่อภารกิจของตนที่มีส่วนร่วมต่อองค์กร ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและชุมชน

ในส่วนของผลการดำเนินงานในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท่องเที่ยวตำบลปยุตนั้นพบว่า ชาวบ้านทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน ผู้นำทางศาสนา มีความร่วมมือกันในการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นในทิศทางเดียวกัน ถือว่าเป็นจุดแข็งของคนในพื้นที่ มีส่วนร่วมทุกครั้งเกี่ยวกับการทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว และได้ร่วมเสนอความคิดเห็นและออกแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่จะเข้าไปร่วมตอนประชุมหรือร่วมทำประชาคมหมู่บ้าน ส่วนประชุมย่อยนั้นนาน ๆ ครั้ง เพราะการตัดสินใจเป็นความคิดเห็นที่จำเป็นต่อการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Srirat (2011) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง

กระบวนการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตั้งแต่แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการ ประเมินผล และการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์การ

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกัน และกันในทุก ๆ ด้านของประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการ วางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล สามารถพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรอย่าง สมานฉันท์นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ด้านวิถีวัฒนธรรม ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Yara (2011) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมี ส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบ้านสวนกง ตำบล นาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมใน การจัดการทรัพยากรชายฝั่งบ้านสวนกงและแนวทางการส่งเสริม ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบ้านสวนกงคือ ส่งเสริมสร้าง จิตสำนึกด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ Srirat (2011) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผน ปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล และการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานใน องค์การ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อให้งานมีรายละเอียดชัดเจน ขึ้นควรแยกเป็นรายด้าน

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การที่คนในชุมชนสามารถ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเกาะปูกูไม่ว่าจะเป็นถ้ำลอด ศึกษาสถานที่ ชุมชน การเป็นอยู่ของคนในชุมชน หรือแม้แต่อาหารการกินของคนใน

ชุมชนที่มีประมงพื้นบ้าน มีความหลากหลาย ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อาหารทะเลสดใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้วประทับใจ คนในชุมชนก็สามารถรับผลประโยชน์จากรายได้จากนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ ถือเป็นการมีส่วนร่วมคนในชุมชนและรับผลประโยชน์ร่วมกัน สามารถกระจายรายได้กับคนในชุมชน อีกทั้งยังสร้างอาชีพให้คนในชุมชนมีรายได้พิเศษอีกด้วย การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Chongwuthiwet (2007) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมโดยทั่วไป ประกอบด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติและการควบคุมติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็น การปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารกันเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำ และในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุมซึ่งนับเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด แต่จำนวนประชาชนที่เกี่ยวข้องมาน้อยแล้วแต่ระดับขึ้น

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมิณผล การมีส่วนร่วมในการประเมิณผลโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและตนเองในการพัฒนาหรือดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการประเมิณผล การมีส่วนร่วมในการประเมิณผลการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ กระบวนการหรือวิธีการในการปรับปรุง หรือทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ในทิศทางที่ดีขึ้นเจริญขึ้น เกิดความสะอาดสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยว และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวจากการมีส่วนร่วมในการประเมิณผลแล้วทำให้สมาชิกของชุมชนมีโอกาสเข้าไปร่วมได้ในทุกกระบวนการ และยังสามารถนำเสนอแนวทางจัดการ

เชิงพื้นที่ และเชิงนโยบายได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Assawamongkolsawang (2009) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ประการ 1) ร้านค้า 2) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 3) สุขาหรือห้องอาบน้ำ 4) การคมนาคม และ 5) สาธารณูปโภคพื้นฐาน

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาหรือหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท่องเที่ยวของตำบลปุย ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หรือผู้นำศาสนา แม้แต่หน่วยงานผู้เกี่ยวข้องยังรวมตัวประชุมเพื่อหาและวางแผนทางวางแผนในการพัฒนาร่วมกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อคนในชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้คนที่มาท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวของตำบลปุย ซึ่งเป็นแหล่งพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ การประชุมทุกครั้งทุกคนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นการเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ และการทำแพ็คเกจ หรือแผนพบในการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวตามแผนที่วางไว้ และยังมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อบริการอาหารให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านสามารถหารายได้หรือรายได้เสริมได้อีกด้วย ในส่วนของการบริการเรือหางยาวยังมีการจัดตั้งชมรมเรือหางยาวเพื่อบริการนักท่องเที่ยวไปยังจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ของเกาะปุย เพื่อความสะดวกสบายและการบริการที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว โดยแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปุย ประกอบไปด้วย 1) การประชุมร่วมกันเพื่อหาหรือในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชน 2) การหาแนวทางการพัฒนา

การทอ้งเกี่ยวข้องชุมชนโดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน 3) การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่และสภาพแวดล้อมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4) การสร้างกตติการร่วมของคนในชุมชนและมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 5) การสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนซึ่งสอดคล้องกับ Chanduaykit (2010) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง การมีความผูกพัน ยังพบว่าสอดคล้องกับ Utama (2010) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้านของประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สามารถพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรอย่างสมานฉันท์นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Chongwuthiwet (2007) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประมวลได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ส่วนของการวางแผนพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา กำหนดแผนการพัฒนา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติติดตามและประเมินผลของกิจกรรม 2) ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนเอง เช่น กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น และ 3) ส่วนของการประเมินผลโครงการ ให้คนในชุมชนประเมินโครงการพัฒนาที่ได้ดำเนินการว่าได้บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ และสรุปโดยภาพรวมของโครงการ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในชุมชนเป็นสำคัญ และต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจให้เป็นไปตามความต้องการ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การแบ่งปันผลประโยชน์โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะกลับคืนสู่ชุมชนโดยตรง ซึ่งเป็นความต้องการให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งการวางแผนเป้าหมาย การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน และการประเมินผล โดยประชาชนจะต้องมีอิสระและเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนเป็นผู้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงโดยรับรู้ทุกขั้นตอน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน อีกทั้งเป็นการฝึกฝนและพัฒนาสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของสังคมให้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในที่สุด

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวถือว่าเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนให้ยั่งยืน เพราะทำให้สมาชิกของชุมชนได้มีโอกาสเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ประชุมวางแผน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมหรือความสามารถในการรองรับของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของ

ชุมชน ถือได้ว่าทุกคนให้ความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน โดยการสร้างข้อตกลงและตั้งกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และมีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ นอกจากนี้ การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนของชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนก็ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวควรส่งเสริมลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยมีระบบการจัดการที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับผู้มาเยือนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1. ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของทุก ๆ หน่วยงานและในทุกระดับของพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป
2. ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ควรถอดบทเรียนผลการดำเนินงานในทุก ๆ ด้านเพื่อการพัฒนาต่อยอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในชุมชนหรือในองค์กรต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์เทียบเคียงว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากอะไร และมีมาตรการแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนได้
2. ควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่ม

ประชาชนผู้ได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะปูยู และกลุ่มประชาชนที่อยู่ในชุมชนมีความเห็นในการแก้ไขปัญหา รวมถึงแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะปูยูต่อไป

References

- Assawamongkolsawang, K. (2009). *Guidelines for the development of tourist attractions in Khao Sok National Park*. Surat Thani: Silpakorn University.
- Chanduaykit, N. (2010). *A study of the level of community participation in school development. Under the Rayong Educational Service Area, Region 2* (Education Administration Thesis). Burapha University.
- Chanon, S. (2008). *People's participation in tourism management of Ban Bang Khon Tee Community, Rawai Subdistrict, Phuket* (Master of Arts Thesis). Prince of Songkla University.
- Chatchakul, N. (2007). *Tourism industry*. Bangkok: Publishing House of Chulalongkorn University.
- Chongwuthiwet, N. (2007). *Strategies and methods for promoting people's participation in community development in people's participation in development*. Bangkok: Sak Sopha Printing.
- Chuaybumrong, T. (2008). *International Thai tourism 2008*. Bangkok: Research institute for development of Thai tourism.
- Collier, A., & Harraway, S. (1998). *A study of the satisfaction of foreign tourists towards tourism*. Retrieved September

- 16, 2019, from <http://www.lcamcrs.in.th/file/cynthia/Unit2.do>
- Department of Tourism. (2016). *Statistics of tourists*. Retrieved March 11, 2018, from <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/tourism.php>
- Mathieson, A., & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, physical, and social impacts*. Harlow: Longman House.
- Mueansang, K. (2014). *Participatory tourism development guideline the case of Thale Noi Waterfowl Park, Phatthalung province* (Master of Business Administration Thesis). Songkhla Rajabhat University.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Rojrungsat, P. (2010). *Community tourism*. Bangkok: O.S. Printing House.
- Sangkasem, S. (2009). *Cultural tourism by community cooperation of Tha Hin Subdistrict, Sathing Phra District, Songkhla Province* (Master of Business Administration Thesis). Songkhla Rajabhat University.
- Srirat, M. (2011). *Participatory management*. Retrieved October 20, 2019, from <http://goknow.org/blog/mathu/33443>
- Utama, C. (2010). *People's participation in administration of Udon Thani Provincial Administrative Organization* (Master of Public Administration Thesis). Sukhothai Thammathirat University.

- Wattanawong, C. (2010). *Study of tourism development guidelines of KaengKrachan National Park* (Master of Business Administration Thesis). Silpakorn University.
- World Tourism Organization. (2013). *The meaning of tourism*. Retrieved October 22, 2017, from <https://tourismatbuu.wordpress.com>
- Yara, R. (2011). *Participation in coastal resource management of Ban Suan Kong community, Na Thap Subdistrict, Chana District, Songkhla Province* (Master of Business Administration Thesis). SongkhlaRajabhat University.